

SLOVENIJA.

List 66.

V petik 17. velkiga Serpana

1849.

Slovenija izhaja vsaki teden dvakrat, in sicer vsaki torek in petik. Predplačuje se za celo leto v založnici v Ljubljani 7 gold., za pol leta 3 gold. in $\frac{1}{2}$, za ene kvatre 1 gold. in 45 kr. Za celoletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odrajuje še $\frac{1}{2}$ gold. Za po pošti pošiljano Slovenijo je celoletno plačilo 8 gold., polletno 4 gold., za ene kvatre 2 gold.

Sodniška vravnava na Koroškem.

26. Julija je poterdil svitli cesar predlog ministra pravice zastran sodniške vravnave na Koroškem. Kakor slavjanski časopisi pišejo, so vsi avstrijski Slavjani — živ in vesel dokaz bratovske ljubezni in slavjanske vzajemnosti! — težko in želno pričakovali to važno, pa tudi težavno delo nevtrudljivega in slavnega gosp. ministra Dr. Bacha. Vsaki pravi Slavjan ja z žalostnim srcem gleda na svoje slovenske brate na Koroškem, na mile Slovence, že sto in sto let zanemarene in potlačene, po nemških šolah in uradah poptujčene in ponemčane, in sedaj po novejši ustavi od drugih slovenskih bratov nemilo odceplene in ločene; vsaki pravi Slavjan, pa tudi vsaki pravični Nemec je terdno pričakoval, da se bo saj pri vravnavi novih sodnišč na Koroškem, kolikor je mogoče, na narodnost gledalo. V drugih kronovinah se je to lepo in zvesto zgodilo; pogledjmo, kako je to v koroški kronovini, pretresimo obširnej predlog gosp. ministra Bacha zastran sodniške vravnave na Koroškem!

„Obljudenje Koroške kronovine v številu 311,340 duš obstoji iz $\frac{2}{3}$ Nemcev in $\frac{1}{3}$ Slovincov, od katerih pa veliko tudi nemško razumi in govori.“

Po letšnjih šematizmih Kerske in Lavan-tinske škofnije šteje cela Koroška 333,487 duš in 358 far (žup).

Med župami je jih 120 čisto slovenskih z 112,059 dušami; 6 namešanih z 6,605 dušami, 11 od Slovincov obdanih otokov z 19,151 dušami.

Ako se v namešanih farah polovica, in v ponemčanih otokih tretjina duš Slovincam prišteje kar gotovo ni prenapeto, dobimo na Koroškem 121,745 Slovincov!

Od teh veliko tudi nemško razumi in govori, pa vendar nikar toljko veliko, kakor so nemški in ponemčani uradniki povedali in izkazali, in kakor gosp. minister morebiti misli. Stavimo, da jih zna med timi Slovinci 6—8 tavžent gladko in književno, in 12 do 15 tavžent pa čaklaje in domače po nemško govoriti, kaj pa so uni sto tavžent? So ja za božjo voljo tudi avstrijski deržavljeni, katerim je tudi po ustavi narodnost zagotovljena in jezik. Alj se ne motimo, so ministrove besede: „od katerih veliko tudi nemško razumi in govori,“ žalosten dokaz, da nam ni treba pričakovati in se veseliti slovenskih urad. Pa lepo se zahvalimo za tako v §. 5. ustave izrečeno enakopravnost vsih narodov, da se bo v kanlije uvedel tisti jezik, katerega le sami nemški uradniki, grajšaki, kupci in drugi tako imenovani „omikani“ razumejo in govore; — mi zastopimo vsim narodom zagotovljeno enakopravnost tako le, da se v cerkvo, v šolo in v urad vpele tisti jezik, katerega cel narod in tudi večidel tistih „omikanih“ razumi in govori, — mi terjamo za enakopravne Slovence slovenski jezik v cerkvi, šoli in v vseh uradih. „Das Ministerium, so besede bivšiga ministra znotrajnih in navka g. grofa Stadion, das Ministerium versteht unter der Gleichberechtigung der Nationalitäten, dass man der einen Nationalität das, was ihr gebührt, in derselben Weise ertheilt, wie der andern, folglich mit Anwendung auf Galizien (Kärnthen), dass man der

ruthenischen (slovenischen) Nationalität in denselben Kreisen, die von ihr bewohnt werden, ebendasselbe und in gleichem Masse zu Theil werden lasse, was man der polnischen (deutschen) in dem Gebiete, welches ihr angehört, zugesteht.“

„Slovinci prebivajo večidel na bregih Drave; tode terdna meja po jeziku se ne da ustanoviti, ker nista oba naroda ne po zemljopisu ne v kupčiji ločena.“

„Die Slaven (auch Wenden, Windische genannt) piše nemški J. Wagner v svojej knjigi: „Das Herzogthum Kärnthen“ str. 48, die Slaven bewohnen beynahe den ganzen südlichen Theil am rechten Ufer der Drau und selbst einige Strecken jenseits derselben. Ihre Gränze bleibt immer nördlich der Hauptstrasse von Villach bis Lavamünd und Unterdrauburg, und ist in den verschiedenen Landestheilen von einer Viertelstunde bis an zwey und drey Stunden von denselben entfernt. Am nördlichsten erscheint sie am Helenenberge (3 ure od Celovca, in 5 od Drave), als Hauptwendepunkt.“

Do sedaj terdna meja med Slovinci in Nemci sicer ni ustanovljena, pa vendar se pri dobri in okritosernej volji lahko ustanoviti da, ravno tako lahko, kakor na Štajerskem, kjer je ta reč hitro in brez vse smešnjave rešena bla na slavo deželnega zbora in na Dunaj poklicanih poverenih možov ter na srečo Štajerskih Slovincov. Kdor jišče, tudi najde, — jiščimo mejo, in jo bomo našli; našli bomo skoraj skoz in skoz visoke gore in naravne meje, kakor je blo že dostibart v nemških in slovenskih časopisih, knjigah in zemljovidih povedeno in pokazano: „habent aures, et non audiunt, — habent oculos, et non vident.“

Narodnost in jezik kupčijo in terštvo nobene dežele ne motita in tudi ne podpirata; alj bojo koroški Slovinci od Nemcev ločeni in v posebni slov. krog združeni; — alj bojo Slovinci slov. šole in urade dobili itd. to je menda zastran kupčije vse jedno: vsaki, bodi si Slovinci alj Nemci, preda, kar, in naj drajši ko more, in kupi, kar potrebuje za naj boljši kup, ko more. Ker je pa kupčija od g. ministra omenjena, ker nekteri Korošci tudi zavolj kupčije in terštva za nemškim Frankobrodam zijajo in vlačijo; pogledjmo, kam z protečim perstom kupčija in terštvo kaže. Po zgoraj imenovanj knjigi g. J. Wagner-a str. 97 je v letu 1845 iz Koroške blaga šlo v nemške dežele 151,740 centov proti Dunaju in Tirolju, v slavjanske dežele 202,618 cent. čres Lebel in po Dravi, v laške dežele 120,247 cent.

Slovinci! glejte, ne samo kerv in jezik, temuč tudi vaša sreča in korist vas vabi proti jugu in izhodu, kjer se razprostirajo krasne in rodovitne slavjanske doline in ravnine, kjer se razlegajo vaši mili glasi, kjer stanujejo vaši sorodni brati! „Noter do Balkana“ mora biti slavjansko geslo za svobodno, mogočno Austrijo! —

(Konec sledi.)

Od porote ali sodbe priseženih.

(Konec.)

Na dan, ki je k sodbi odločen, posedejo ti sodniki njim odkazane mesta, pripelje se obdolženec in za to poklicane priče in der-

žavni pravnik, kot javni tožnik zoper obdolženega, kakor tudi branitelj obdolženca, ako si je kteriga kakor mu postavo privoli, izbral, posedejo tudi zaznamovane mesta.

Predsednik bere imena deržavljanov, ki imajo biti porotniki pri začetni sodbi. Ako niso vsi pričijoči, se dopolne odločno število z deržavljeni v unim spisu zaznamovanimi, ki v porotni mestu stanujejo. Ime vsakiga se napiše na poseben listek in vsi listki se veržejo v posodo, iz katere se potlej navadno 12 porotnikov potegne. Obdolženi, kterimu se spisec vseh za to sodbo poklicanih mož dati mora, ima pravico, porotnika, čigar ime se iz posode potegne, odvreči, ravno to pravico ima tudi deržavni pravdnik in sicer brez napovedi uzroka, de jih le odločno število p. 12 ostane. Ko jih je tako 12 ustanovljeno, morajo po predpisu priseči, prisežejo pa, de bodo obdolženca le takrat za kriviga razglasili, kadar bodo popolnoma od njegoviga zadolženja prepričani.

Prisežna sodba, tako sestavljena mora zares zaupanje vseh imeti in izrečenje mož poštenih, neodvisnih in razumnih poročstvo pravice dati!

Ko je porotna sodba tako sestavljena, razlaga deržavni pravdnik tožbo, v kateri vse okoljsine, spriče in druge dokaze napove, s kterimi misli zadolženje toženca izkazati. Po razloženju tožbe pove ali obdolženi sam ali pa mož v postavah zveden in zgovoren vse to, kar bi k overženju tožbe in k obrambi njegove nedolžnosti dobro biti vtegnilo. Deržavni pravdnik, toženc ali njegov zagovornik, porotniki in pričijoči deržavni sodniki imajo pravico, pričam potrebne prašanja dajati, na katere morajo oni odgovoriti.

Ko je tako deržavni pravnik svojo tožbo, obdolženi pa svoje izgovore in obrambo razložil; ima predsednik porotne sodbe dolžnost, kratko porotnikom razjasniti, kaj je bilo v tožbi in v zagovoru rečeno. Po preslišanju vseh teh govorov, pri kterih vtegnejo posebno paziti na obnašanje obdolženiga in vseh za-nj in proti njem govorečih svedokov, dosežejo prisežni možje popolno znanost djanja in njegovih okoljsin in zamorejo nad krivico ali nedolžnostjo soditi. Ker pa razsodba iz okoljsin izvira, katere se dokazati morajo, po da predsednik prisežnim posebne pisane vprašanja, s temi in z drugimi k izrečenju potrebnimi spisi se podajo porotniki v zraven ležečo sobo, kjer morajo vse okoljsine skerbno pretresti. Ko so se tam zedinili, pridejo nazaj v porotno sobo in eden izmed njih izreče v imenu vseh „kriv“ ali „ne kriv“, po tem, kakor so pri obdolženimu obdolženju našli ali ne. Ako porota (jury) obdolženca za nedolžniga spozna, se berž na svobodo izpusti, in zavolj tega hudodelstva se več tožiti ne more. Ako je pa obdolženi za kriviga spoznan, morajo deržavni sodniki pri poroti pričijoči, v postavo pogledati in po nji, kakor okoljsine hudodelstva nanesejo, kazni odmeriti. Celotno porotno ravnanje se godi očitno (javno); vsak zamore poslušati in sam čez zadolženje ali nedolžnost v mislih si razsodbo storiti. Pri tako skerbni, vsestranski očitni ravnanju se zares nobena krivica dogoditi ne more. Če bi pa vendar obdolženi mislil, de se pri sodbi vsi podstavn prepisi izpolnili niso, zamore pri narvikšim

sodnim dvoru prositi, da bi se izrek priseženih overgel, kar tudi iz enakih uzrokov državni pravdnik storiti sme. Ako bi obdolženi od prisežnih za kriviga spoznan bil, sodniki pričujoči pa na njem nobeniga zadolženja ne našli, zamorejo oni izrek ustaviti, in to reč drugim prisežnim predložiti. Tako se je na vse strani skerb imela, da se nihče za kriviga ne razglasi, kdor v resnici kriv ni! Porotno ravnanje ne terpi še toliko dni, kolikor dozdajno pri nas mescov, zakaj postava tirja, da se pri vsaki seji porote ječe izpraznejo, kar tudi zlo potroške pomanjša.

Kako vredna in mogočna je naprava prisežne sodbe, ako se z dozdajnim kaznenskim ravnanjem primerja!

Pri porotni sodbi vlada polna očitnost; ne le sodniki ampak tudi vsak državljani vidi in sliši tožnika, toženca in priče. Pri nas se odda obdolženi od kaznenskiga sodništva temu ali unimu svetovavcu, ki je dolžan hudodelstvo preiskati, preslišati toženiga, pregledati vse, kar za-nj ali proti njem govori in mora biti ob enim preiskovavec, tožnik in zagovornik; na to poda kaznenskimu sodništvu svoje izveševanje (Bericht) od nasledkov njemu izročena preiskovanja, na to razsodi celo sodništvo čez zadolženje ali nedolžnost obdolženca, brez da bi kedaj bilo vidilo ali slišalo njega ali priče. In ljudstvo samo, kakor hitro se obdolženi zapre v ječo, ne vidi in ne sliši ničesar od njega, dokler se zopet iz ječe ne izpusti, brez da bi prepričano bilo, ali je kriv ali ne; zato se tudi za to nič ne zmeni, če je za nedolžniga spoznan, ker s lastnimi očmi nič vidilo ni. Pri očitni sodbi pa doseže sramota obdolženiga, ako je za kriviga spoznan bil, naj bo tudi nar bogatejši in narimenitniši; taka očitna obsoditev je za-nj mnogokrat več muka in kazen, kakor odmerjena ječa! Ako je pa kdo po nesreči dolžen bil kakiga hudodelstva, porota ga pa po očitnim pretresu za nedolžniga spozna, je ž njim vred vsak pričujoč iz serca vesel in ne redkokrat ga slovesno domu spremijo.

Iz te kratke podobe zamoremo lahko zapopasti, zakaj svobodni narodi poroto (sodbo priseženih mož) zo močno in terdno podporo svobode in za pravo dragocenje čislajo.

(M. N.)

Austrijsko Cesarstvo.

Slovenska dežela.

* Pretečeni teden so naše bojne ladje imele malo bitvo z Beneškimi, ktere so pa naši hitro v Benetke pregnali. —

Celovec 11. Augusta 1849. Odkar sim Vam zadnobar pisal, se pri nas na Koroškem ni nič kej imenitnega prigodilo; vse je pri starim vse v milim naročju mlade Koroške kronovince mirno in zadovoljno spi, in sladko sanja. Lehko noč; dobro spite in sladko senjajte od — kronovinske slave in samostalnosti; lahko noč „novi kronovincani!“ ne bomo se več prederzneli, vas v sladkim spanju zbuditi, in v rajskej sanjariji motiti. —

Kar se je naša šolska mladina v svoje domače kraje razšla, so naše široke ulice prazne, naš krasni terg zapuščen, ja celo mesto nekaj po mertvaško tiho in žalostno. Po letašnjih šematizmih in perjohah je blo letas v Celovcu

bogoslovcev obeh škofnij	106
modroslovcev v dveh tečajih	50
učencev v latinskih šolah	256
„ „ nemških „	767
deklet brez nedelske in delavske šole	682
in šolskih pripravnikov	6

to je vsih vkup . 1867

Poglejmo, kako se je v naših šolah zastran slovenščine letas ravnalo.

V seminišču je imela mila slovenščina prav veliko iskrenih prijateljev in podpirateljev. Občeljubljeni in spoštovani gosp. špiri-

tual Franč Sorčič, visokoučeni in zvesti sin matere Slave, je po dve ali tri ure v tednu slovensko slovnico z vsim trudam in z gorečo ljubeznjo prav zastopno in kratkočasno učil; slava mu! — v seminiškem slov. društvu je blo lepo število slavjanskih časopisov vsih narečij, — bogoslovci so spisovali seminiški časopis z imenom „Venec“ in so se vsak teden dvakrat v očitnim slov. govoru vadili itd. V našim seminišču je mila mati Slovenija s svojimi sinu naj več veselja doživela: živili naši verli gg. bogoslovci! Več kot dve tretjine bogoslovcev ste slovenske; pa vender v bogoslovskih šolah vsih štirih let od slovenske besedice ni duha ne sluha. Slovenski duhovniki pasejo slov. ovčice, — govorijo, pridgajo, spovedujejo le samo po slovensko, dajte in preskerbite jim tudi slovenski nauk; dajte slov. bogoslovcem saj v dušnim pastirstvu slov. nauk, dajte jim slovenskega učenika pastirstva (Pastoralprofessor). —

V modroslovskih šolah je bla slovenščina čisto pozabljena in zanemarana; gg. modroslovci še priložnosti niso imeli, se v slov. jeziku učiti in vaditi; zakaj g. Janežicu ni blo pripušeno od visokega ministerstva, tudi modroslovce javno podučevati. Kar je taj kak rodoljub z svojim trudam in na svoje stroške storil, to ima in zna; pri drugih je stara, žalostna tema in nevednost. Škoda in nesreča! —

Veselejši in lepši je pogledati v latinske šole; okoli 90 latincev je objiskovalo slov. nauk, in 50 med njimi je tudi pri očitnej skušnji pokazalo, koliko marljivost in trud učencev, ter zvednost, iskrenost in ljubezen učenika v kratkej dobi premore in izda. Gotovo bi se blo veliko več djakov slov. šole objiskovalo, ki bi ne bli nekteri učeniki z lažmi in zvijačami nevedne in nedolžne učence motili in odvrčevali. Dobro vas poznamo častivredni Nemconi in Nemškutarji, le trije ste, ali „viribus unitis“ ste nam in djakam mnogo škodovali.

Na tukajšnjim liceumu imamo učenika laškega in francozkega jezika, od slovenskega v deželi domačiga pa ni spomena!! Po pravici in na korist učencev bi moral biti slov. jezik v vsih šolah saj za Slovence redni ali zapovedani predmet; mislim, da bi blo pa tudi Nemcam po volji in v prid: „quot linguas cales, tot homines vales“ je imenitno za prihodne uradnike posebno sedaj, ki je vsim narodam enakopravnost po ustavi zagotovljena! —

Celovsko mesto, opasano od čisto slovenskih far, leži na slov. zemlji, — nemške Celovske šole so za čisto slov. otroke mestne okolice tudi trivijalne šole, v nemških šolah je pa več kot polovica slovenskih učencev, ker Nemci v Belak, Gmind, št. Vid, št. Pavel itd. bližej imajo; sliši vesvolen svet in čudi se! v teh nižjih šolah slovenskega glasa ne čuješ, slov. čerkice ne zaslediš! Okolj tavžent slov. otrok nema priložnosti, se v materinim jeziku brati in pisati učiti; „quousque tandem... Hvala in slava častivr. gospam Nunam, na Krajnskim, ki ljube slov. deklice, prihodne gospe in matere, tak marljivo v maternim jeziku podučujejo; — žal mi je, da od naših Celovskih nun kej tak modrega in slavnega povedati ne morem; slišal sim od učence nice laškega, francozkega in angličkega jezika, pa clo nič od domačega slovenskega. —

Prav lahko bi se ta nepravda v nemških šolah popravila. Vsaki red ali klasa ima dva oddelka; alj bi ne blo mogoče, in koristno, da bi eden oddelk bil slovenski in drugi nemški, da bi v 3. in 4. nemškem redu bil slovenski jezik redni naučni predmet, in v slovenskim pa nemški? Borni slov. stariši zavolj neznane nemščine si glave belijo, veliko terpijo, in zraven še vender le slabo napredujejo. Čujte kaj se je letas tukaj prigodilo. Za neki stipendium, ki donese vsako leto 148 rajn. sreb., je prosil tudi slov. učenc M. F. prav priden in pohleven sinček bornih slov. starsev. Terd slovenec je in v najnižjim

(Elementar) redu; po slovensk zna vse prav gladko in izvrstno povedati, ne tako po nemško i za to v kersanskim navku ni dobil „sehr gut“; in skoraj je mu pri prošnji za tisti stipendium spodletela; le samo to, da je z rajnim dobrotnikom (Stifter) v zlahti, je mu pomagalo. Slovenci, 148 raj, sr. vsako leto zgubiti zavolj tega, ki slovenski otrok ne zna vse urno po nemški povedati, in ki učenik na slov. zemlji slovensko ne zna, alj to ni v nebo vpijoča krivica! V 16 letih, do kterih zamore M. F. te stipendium vživlari, je to 2368 raj. sr.!

Kar od šolskih pripravnikov povedati imam, je žalostno do duše.

Učili so se letas 20 predmetov po 10 učenkah, — od slovenščine ni blo sledu ne traga; stavim kej, da ti gg. učeniki slov. brati in pisati ne znajo. Ministerski ukaz od 2. Sept. 1848 št. 5692 pravi: „In den Volksschulen soll künftighin der Unterricht den Schülern in ihrer Muttersprache ertheilt werden. Diess hat, wo kein Hinderniss in der Beschaffenheit der Lehrer oder der Schüler entgegen steht, sogleich zu beginnen, im entgegengesetzten Falle sind die nöthigen Einleitungen zur Durchführung dieser Massregel unverweilt, u. so zu treffen, dass dieselbe mit dem Beginne des nächsten Schuljahres 1849 in Ausführung komme.“ Že je šolsko leto 1849 pri kraji, in 1850 pred durmi, in vender še povsod stara nemščina gospodari, in nobene priprave ni, da bi imelo drugači biti. — Škofniški razglas od 22. Sept. 1848 št. 608 ravno tako zapove. —

Težko pričakujemo viditi ali slišati, kako veselo in iskreno se bojo slovenščine poprijeli tisti visoko učeni šolski pomagavci, ki v pripravištvu od slov. jezika trohice niso slišali! Žalostno!

Take so ble zastran slovenščine višji in nižje šole v Celovcu osnovane; in po tem večidel tudi po deželi: „Regis ad exemplar totus componitur orbis.“ Zato mi koroške šole — po mestih in vesih — visokemu gosp. ministru javnega obučovanja, slavnemu Čehu grofu Leo Thun, živo živo priporočimo, in ga lepo prosimo iz cele duše, da ne poslusa nesitiga napenjanja Nemcov in Nemškutarjev, in da to storiti blagovoli, kar mu bistra glava in blago serce svetuje: kar je koristno; potrebno in enakopravno!!

Slednič neko ponižno in prijateljsko vprašanje na slavnega dopisača visokožlahtnega Lloydja, gosp. p.: „Kakor v Ljubljani je tudi pri nas v Celovcu letas manj učencev, in sicer v latinskih šolah je 10, v nemških pa 89 učencev manj kot lani?“ Povejte slavni gosp. p. z svojim bistrim umam in posebno za Slovence blagoželnim sercam, kdo alj kaj je tega kriv? Morebiti, da je se tudi v Celovcu preveč v šolah slovenski učilo, kot v Ljubljani?! Namesti v Lloyd dopisovati, to vganko premišlujte, bo modrejši! Srečan.

Na slovenskem Štajeri 11. veliki-ga Serpana 1849. Draga Slovenija! dnes ti imam kaj za pisati, pa ne misli, da je kaj veseliga. — Kaj pa je, mende pitaš? Čuj enkrat, dnes ena prošnja na visoko ministerstvo, ktera med Slovenci, da se podpišejo, okoli hodi, v roke dobim, kje tisto preštejem, me močno žalost obide. — Znano je, da je za štajerske Slovence okrožno glavarstvo (Kreisregierung) v mesti Celji in ne v Marburgi od ministerstva odločeno, in od Cesara poterjeno. — Verwalter Wutt pa prošnja na visoko ministerstvo za podpise na vse kraje med Slovence razpošlje, kje so z tem ne zadovoljni, in da hočejo tisto v Marburgi imeti, v tej prošnji, in to je, kaj mora vsakiga Slovenca močno pri serci boljeti, Slovenci Slovence pri visokej vladi krivo gnusijo. —

Med drugim se v tistoj od reči do reči šteje: „Was aber noch insbesondere in uns (Wenden) die Besorgnisse rege macht, wenn di Kreisregierung statt in Marburg ihren Sitz

in Cilli erhält, liegt in der Betrachtung, dass dadurch jene Bestrebungen! eine Unterstützung erhalten werden, welche von einer gewissen Klasse von Menschen ausgehend den Zweck verfolgen durch ausnahmslose!! Einführung der slovenischen Sprache den Bewohnern der windischen Gemarkungen aus deren Mitte so viele ausgezeichnete Gelehrte, Priester, Beamte und Künstler hervorgegangen sind, die deutsche Sprache zu entfremden, ihnen dadurch den Weg zu höherer Bildung zu verengen, und zu erschweren, und endlich auch zwischen ihnen, und ihren deutschen Landesbrüdern das gemeinsame Band, welches sie bisher in guten so wie in bösen Zeiten umschlungen hielt zu lockern. — Cilli ist bekanntlich der Herd*) jener Bestrebungen in der Nähe von Krain! und Kroatien! gelegen bieten sich hier Slavomanen in Wort und Schrift die Hände zum gemeinsamen Werke, welchen wir aber in so weit fremd sind, und fremd bleiben wollen, dass unsere Wünsche dahin gehen beide Sprachen zu pflegen, und sie in der Schule gelehrt zu wissen, damit nicht auf Kosten der andern unterdrückt unsern Kindern der Weg zur Fortbildung versperrt, und der deutsche Unterricht wieder blos in die Städte gezogen und so denjenigen, welche die Mittel in Händen haben, ihre Kinder dorthin zu geben, eine gewisse zu Zwiespalt und Störungen führende Superiorität begründen geholfen werde. — Die Klugheit gebietet es von einer Stadt, welche solchen einseitigen für Steiermark durchaus nicht gedeihlichen Tendenzen huldigt, alles entfernt zu halten, wodurch demselben Festigkeit gegeben, und den darauf gerichteten Ideen vielleicht selbst wieder Willen Wirklichkeit und Fortgang verschafft werden kann. Desswegen wolle das hohe Landes-Ministerium unsere Bitte erhöhen, dass zum Sitze der Kreisregierung für die untere Steiermark die Stadt Marburg bestimmt werde, den der Vorzug von Cilli kann nur in jenen verwerflichen Bestreben bestehen, welches wir aber mit Wahrheit geschildert haben u. s. f.

Molim te Slovenija oznani to, in takodjer druge časopise prosim naj svet sodi po letih, kako verni slovenski narod neki ljudi očitno, z tem više še skrivoma pri visokej vladi černijo. — Ali je to ne, svajo in razdor med en in tisti narod sejati — Slava se joče! Slovenci popevajte ako vam je mogoče

„Hej Slovenci naša reč slovenska živo klije“
Jaz pa mislim

Malo još potarpi mili rode
Bdij i radi — tvoje darži i ljubi
Doč će i tebi danak bolje sgode
Samo sebe i nadu neizgubi.

Sve na svetu menjaju se stvari
Uteha je baš to sad i moja
Doč će, — jer još živi Bog naš stari
Sunce njegovo i pred vrata tvoja.

Česka dežela.

Iz Prage. Kakor je znano, je bil pred nekim časom razpisan konkurs za stolico filozofije na tukajšnim vseučilišu.

V takim primerleju ima akademijško starešinstvo pravico, tri izmed ponudnikov predložiti. Tudi pri ti priložnosti se je te pravice poslužilo in veči del je glasoval za g. Dr. Hanuša, dozdašniga učitelja modroslovja na Holomovskim vseučilišu, za kteriga so tudi praški študenti s posebnim pismam pri ministerstva prosili, ker so dobro spoznali, da, ako ima na našim staroslavnim vseučilišu česka narodnost dostojno namestvana biti, je potreba ne le gorečih rodoljubov, ampak tudi mož v znanstvu zvedenih.

Ali na enkrat se je zjubilo g. Dr. Vietzu profesorju občnega zgodopisja zoper g. Dr. Hanuša se vzdigniti.

* Celjanini, kaj bodte na to rekli?

Podal je namreč deželniemu poglavarstvu svoje posebno mnenje zoper g. Dr. Hanuša, rekoč da je Dr. Hanuš — horrible dictu! — panslavist! — Ali vender je bil g. Dr. Hanuš za profesorja poterjen. On bo modroslovje po česko učil.

(V. L.)

Nemški časopisi povedo za gotovo, da prosi avstrijsko vladarstvo Prusko za pomoč zoper Madjare, ker Rusia za zdaj več vojakov dati ne more. To je gotovo zelo važna reč in upamo, da bo vlada koj razodela, koliko de je v tem resnice. Za nas Čeha bi ta pomoč tudi za to imenitna bila, ker bi narberžeje pruska armada kot posadka ostala v naših mestih, naša armada bi se pa na Oggersko poslala. Z tem razpoloženjem nemških regimentov po českih krajih bi se naši narodnosti škoda godila. Bog daj, da bi ta pravica samo pravica ostala.

(V. L.)

Včeri (10. t. m.) smo prijeli prvih devet listov „Slovenskih Novin“ izdanih od Dr. Lichardta in Radlinskiga. So uradne novice za Slovake, kakoršnih v Avstriji še ni bilo. Če prav pa so uradne; vender vidimo v njih čisto narodno prizadetje vrednikov. Pisane so v slovaškem jeziku, vender se ločijo od šturjeviga slovaškiga narečja, tako, da jih tudi česk in moravsk bravec lahko razumi; politiški del je pisan s nemškimi pismenkami. Sostavki pod črto „Svetozor“ so pa v novim pravopisu čisto po česko pisani.

Iz vsakiga lista vidimo veliko praktičnost vredništva, in želeli bi iz celiga serca, da bi marsiktere vladne novine, za ktere vlada toliko sto gold. izdaja, sebi za izgled vzele „Slovenske novine.“

(V. L.)

Dr. Radlinski je poslal g. ministrn Bachu v dar svojo slovaško knjigo: „Zakladi pridigarškiga govorništa“; g. minister se mu je za to zahvalil v česko-slavjanskim dopisu.

Iz Prage: Letošnje šolsko leto je odpravilo mnoge dvombe, ki so se na več straneh zaslislale zastran učenja v českem jeziku po českih krajih. Te dvombe so se vzdignile za to, ker se je mislilo, da manjka českim učencem, českim šolskim knjig in tudi učencov, kteri bi voljo imeli, se kake reči v českem jeziku učiti. Brez de bi na prvi dve reči odgovor dajali, ker so djanske okoljine jasne in občno znane, pokažemo tu le število učencov na tukejšnim staromestnim akad. gimnaziju, v kakim jeziku so predmete poslušali in se taistih skozi vseh 6 klasov učili in upamo, da homo ravno to tudi od drugih latinskih šol povedati zamogli. Česko učenje veroznanstva je poslušalo 298, nemško 225 učencov; česko učenje zemljopisa in zgodovine je poslušalo 325, nemško 266 (prišteje se tu 68 učencov nekatolskih in judovskih), česke slovnice se je učilo po česko 435, po nemško 156, česki prirodoznanstvi (v 2 klasih) je slišalo 118 in nemški 89 učencov.

(N. N.)

Oggerska dežela.

Ruski general Lüders oznani iz Šesburga v Erdelju 1. t. m., da je 31. Julija pri Šesburgu med njegovim oddelkom in med Madjari pod vodstvom Bema huda bitva bila, v kateri je bil sovražnik čisto razbit in je 1000 mrtvih na borišu pustil; Rusi so zgubili 44 mrtvih, med njim generala Skarjatina.

Sedem topov, dve banderi, veliko vojskine priprave, važne pisma Bemove, njegovo častno sabljo, ktero so mu Klausenburgerji podarili, in 500 vjetih so Rusi dobili. Bem se je komej Kozakam izmaknil in pravijo, da je ranjen. —

Viksi general Haynau da na znanje iz svojiga glavniga stana v Segedinu 5. t. m. da se je bila sovražna armada 3. t. m. iz Uj-Segedina pregnana, pred Söregam in Oszivani vstopila in vterdila, pod vodstvom Dembinskiga, Meszarosa, Desevija in Guyona (30.000 mož z 50 štuki brez črne vojske). 5. t. m. so jih naši z veliko močjo napadli in

v kratkim, pa hudim boju iz vseh šanc pregnali. 5 štukov so jim cesarski vzeli in 400 vojakov vjeli. Naši so zgubili 15 mrtvih in 95 je ranjenih, med njimi tudi izvrstni generalmajor Benedek.

Pervi armadni oddelik (pod slikam) je 4. t. m. v Mako prišel in brani sovražniku, se nazaj vmakniti. F. m. l. Ramberg je s tretjim oddelkom pri Kanisi siloma čez Tiso prišel in tako je cela armada združena.

Pozneje oznanilo od 8. t. m. pove, da naša armada neutegama iz Sörega pregnaniga sovražnika podi in da je blo dozdaž že 2000 vjetih pripeljano. 8. je bil glavni stan v Lovrinu in 9. vtegne general Haynau že v Temesvaru biti.

Od zahodnih županij na desnim bregu Donave pa piše „Presse“, da se ondot zopet Madjari zbirajo, in da namreč mesto Rab vterdujejo. Sploh mislijo Madjari, kakor se kaže, svojo armado v male trume razdrobiti in po celi široki deželi razpustiti, ker se pred veliko rusko-avstrijsko armado na boriše postaviti ne upajo.

Zemun 10. t. m. Včeri o poldne so Magjari naglo Borčo in Pančevo zapustili in so se podali proti Veršecu. Napredovanje banove armade in njena združitev z armado na Donavi jih je narberžeje k tem primorala. Naša armada je šla pri Bači, Žablji in Perlazu čez Tiso in naglo v Banat stopa; danas so iz Pančeva poslanci prišli, ki generala Majerhofra prosijo, naj čez njih mesto zapoveda; ker so ga Madjari opustili. Kupčija se oživlja; parobrodi se vozijo že do Pančeva.

(Ag. Z.)

Serbski patriarh je 31. Julija razglasil na Serbe izdal, v katerim oznani, da je nehal biti pooblasten kralj. komisar, in da je viksi opravnik serbske vojvodine ban Jelačić.

* Stratimirovič, serbski narodni vodja, je imenovan za c. k. Obrist-lieutnanta pri banderialnih husarijih.

„Pressburger Ztg.“ piše, da je glavni stan obsedivne armade pri Komarnski terdnjavi pod vodstvom Coriča zopet iz Prešporka na desno stran Donave proti Rabu preložen. Dalej pove tisti časopis: da ima vodja črne vojske v Zimeški županiji, Noslopy 700 honvedov in brambovcov z štuki, in hoče gojzde med Blatnim jezerom in Tolnaisko župenijo doseči. Madjari so že male trume proti reki Gran, Vag in proti rudarskim mestam razposlali ter mislijo zaloge ruskih vojakov vpleniti, ako jih Rusi ne prehitijo.

Iz Pešte se (10. t. m.) zve, da je tam mir, ker se slišijo novice zmag generala Haynaua. Stolni beligrad imajo cesarski vojniki v oblasti. Iz Rume se piše 7.: da je Košut 3. t. m. skozi Perlaz šel in se proti Pančevu obrnil. Na tem begu so ga ljudje še povsod kakor vladarja sprejemali! —

Dunajski časopisi dajo na znanje, da je terdnjava Temišvar od cesarskih osvobodjena. Tudi se govori, da je knez Paskievič že Veliki Varadin posedel.

„Presse“ piše (15. t. m.). Med tim, ko se vojska v severni strani Oggerskiga na Donavi in na Karpatih vnovič vnemati pričinja, napredujejo združene vojaške trume o Tisi nevtegama, in sovražnika ženejo v tisti štirvoglati kraj, ki je med reko Tiso, Marošem in Karpati, kjer se bodo hudo sprejeli, kakor se kaže. Görgej je zmaj na desnim bregu Tise mende pri Nyiregyhaza z 14.000 in veliko štuki in bi se rad zoper ruska generala Grabbe in Osten Sacken vbrani in s Percelam združil.

Dembinski se je, pregnan od naših, proti Aradu obrnil, kjer se zbirajo Madjari pod Percelam, in noter do Velkiga Varadina sežejo, kamor maršal Paskievič maršira.

V Erdelju se Bem neredama iz Ujvarhely vmikva in misli, narberžeje, v Orsovo priti.

Ban se je že z Haynauom združil, in se poda čez Perlaz nad Temišvar. Banovi vojniki so se v zdravju zelo poboljšali. Grabbe je blizu Komarna, kakor se kaže, so Madjari ga tje premaknili. Bog daj skorej konec ti vojski, ali dozdaž je še malo upanja. —

Od slavjanskih mesečnih imen.

Učeni, ki so poklicani, slagat pravdoslovsko in vladoslovsko pravo reče za naše slavjanske dežele, bojo si gotovo tudi naložili, postaviti stalne in primerne mesečne imena, ker u tej zadevi je še veliko zmešnjave med raznimi Slavjani, in veliko napčinsti u posamesnih narečjih. Prav očitno to razodeva gospod Matia Majer v svojih pravilih, dokazuje neobhodno potrebo priležne sloge, in nasvetuje, ali se deržati latinskih imen, ali je posneti iz raznih domačih narečij. Jes o tem nisim enakih misel; kar posebno latinske imena zadene, se za nje potegniti ne morem ravno zato, ker niso slavenske, kajti v slavenskim govoru slavenskih besedi potrebujemo, ne ptujih. Pa tudi domače imena, ki jih g. M. Majer ponuja, niso primerne. One se glasijo: Leden, Luten, Brezen, Traven, Cveten, Cerven, Lipan, Serpen, Rujen, Listopad, Gruden in Prosinec. Te imena so slagane po znamenjih, ki se ne spolnujejo povsod o tistim času, u kteriga po njih imenovani mesec pade, postavim: Kader je u eni strani zemlje led in luti mraz, je drugej huda vročina, in nasproti; u različnih podnebjih so o tistim času tudi različne letne dobe, tedaj tudi o različnih mescih poganjajo drevesa, trave in cveti, o različnih časih ženjejo, vino zori, listje odpada i. t. d. Te znamenja potem obče niso veljavne i se ne za posebne zemelne pase, celo napadne so pa za nasprotno pase; po njih mesečim imena dati, bi za tamkaj ravno tako čudno bilo, kakor Rimcov „a non lucendo“ slagani „lucus“.

Te imena tedaj sprijeti ne smemo, tudi le narodi, ki so še u dečini, čase po takih znamenjih štejejo in gotovo je, da nikar niso izvirale iz naroda, saj je znano, da so je le kaki modrovavci po pratikah (colendarih) vpothali (eingeschwärtzt) u ljudstvo, kteriga so se pa še premalo prejele, in še naj veči del vladujejo in spet u novič se upeljaajo stare latinske imena.

Ko pa tako pratične, kakor Majerjove in tudi stare mesečne imena zaveržem, me boste prašali, kaksne da se dajo boljše namestiti? Jez odgovorim, takšne, ki so posnete po znamenjih po kterih poznamo enačno, povsod in vedno tek tistiga časa, kterimu „mesec“ pravimo. To se spolni takole:

„Leto“ pravimo tistimu času, u kterim naša zemla svoj krožni tek okoli sonca enkrat doverši; ta tek delimo u dvanaistere dele, in pravimo času, u kterim zemla tak oddelik svojiga teka doverši: „mesec“. Ti oddelki zemelnjiga teka so naznamovani na nebu po 12 zvezdnih kupih, kterim 12 nebeske znamenja pravimo, in rečemo (ker mamljeni od naših eutov zemelni tek za sončniga deržimo) „da stopi sonce, postavim o prvim mescu, u ovna, o drugim u bika, o tretjim u dvojke, o stertim v raka i. t. d. Ko nam tedaj te zvezdne znamenja usakomesečen tek zemle pokazujejo, to je: kot stalna nebeska ura, ki nikoli ne steče, — mesečne dobe naznamvajo; alj bi ne bilo naj prikladneje, po ravno tistih znamenjih tudi imena po njih navkazanih mescev slagati?

Po tem sledu bi dobili blizo lete imena: Ovenc, Biken, Dvojken, Raken, Oroslane, Deven, Tehten, Skorpen, Strelcoj, Jarcen, Vodenarc, Riben. Ne ponujam te besede že za gotove, temoč za izgled, in prepustim bolj zvedenim jezikoslovcom, je popraviti u slavjanskim duhu, ino po duhu posamesnih narečij. Meni se zdi, da ti svet je saj pomišljanja vreden.

U Celovcu 10. velki serpan 1849.

F. prostnik Bezenice.

(Iz g. Majerjevih Pravil dalje.)

Vse do sada rečeno od narečjah u obče i od il. knj. narečja i njegovih podnarečjah po sebe velja, mutatis mutandis, i od knj. českoslavenskoga narečja i njegovih podnarečjah.

Českoslavensko se piše sada u dvéh podnarečjih: u česko- i ugarsko-slovenskom. Što se je do sada reklo od slavenskih narečjah i podnarečjah u obče, velja i od českoslavenskoga; namreč: Slaveni pišući u 14 ali 15 književnih jezicima i jezikićih ne budemo nikada imeli tako cvetečega slovtva, kakor bi veljalo. Vidi §. 8. Ovo Čehoslaveni sami ja-

sno spoznaju, što obširno dokaže knjiga: Hlasove o potrebe jednoty spisovnoho jezika pro Čechy, Moravany a Slovaky. V Praze 1846. Ondě se reče na str. 121. „Narod naš je velik, je naj veči u Evropi, pa po neslogi svoje zive dni tako razčepeni i razdroben, da ti ga u celosti jedva smemo svojega imenovati. Nesloga slavenska se je promenila že u historičku poslovice, po kteroj nas tudjinci zasmehavaju i zasramuju, mi sami nad seboj zdihnemo i tugujemo: Oj mi nesložni Slaveni, mi raztergani narod!“ Na str. 126. „Iz Slovakov ne bude nič, iz Čehov i Moravanov tudi nič, ali ostanu kakor mervice i drobtine razdrobeni, ako se pak složno sduže u jedno tělo, ako budu vkupa dělali: se budu junačko ubranili vsim vragom napadajućim njihov jezik i narodnost.“ — „Němci su bili u tom mudrejši, oni su věděl i vsigda se spoménjali: da vsako kraljestvo samo u sebi razděleno pustne i pada kuća na kuću. Oj da bi take mi že jedenkrat zmudreli se, tudi mi nesložni svojeglavi Slaveni, koji se u ničem sjediniti nećemo!“

Jedina cesta do cvetečega slovtva je ta... da se dosadanji književni jezici i jezikići med seboj približuju, i se složne tako, da budemo imeli mēsto 14 do 16 literatur i literaturic jedno veliko slovtvo. (Vidi §. 10.) To velja od slavenskoga jezika u obče, dakle i od českoslavenskoga narečja po sebi. U knjigi: „Hlasove“ stoji na str. 111. glede toga sledeće: „Perva potreba, da nektera literatura cvēti, je, da se znajde mnogo čitateljev; mnogo čitateljev le tam biti može, kdě je prostrano terrenum a na njim mnoštvo ljudi. Slovakov u Ugarskoj je malo, za nje samo knjig pisati i tiskati se ne doplaća i ni vředno. Tudi naj iskrenějši pisatelj slovenski mora zadnić nad seboj i nad svojim plemenom sdvojiti. Slovenski pisatelj mora svoj horicont razširiti, mora gledati, da tudi susede pridobi, kteri bi od njega knjig kupovali, le tako ostane iskren i marljiv za svoj narod do konca svoje-ga življenja.“

Od reči do reči velja to i od spisateljev govora česčkoga ali moravškoga. Samih Čehov i samih Moravanov po sebi je take premalo, take pisatelj česki i moravski mora svoj horicont razširiti, mora gledati, da susede pridobi, kteri bi od njega knjig kupovali.

„Kako pa to naj ložeje i naj gotovejše učini? Tako, ako si izvoli takov govor, kteroga budu s malićkim razdělom vsi jednako razuměl. I to je naši svih blagomiselnih českoslavenskih spisovateljev sveti cil.“ Na str. 119. „Da sada Slovaki Čehove, sada Čehovi Slovake krive, tuže i draže, to ne pomaga nič, ovde pomagaju samo jednake pravice i dolžnosti, bratrska ljubezen i prizanesljivost, s jednoj besēdoj: serdečna narodna sloga.“

Slogoj i uzajemnostju bi i slovtvo českoslavensko tako veselo precvětalo, kakor se svēt nije nigdar vidil. (§. 11.) Istinito i krasno kaže pisatelj, kako je sloga korisna i kako nesloga škodljiva u knjigi „Hlasove“ str. 123) pišuć: „Po slogi svih stane narod sam u sebi silen, svoboden, vesel, tudjincem važen, prijateljem mil, protivnikom u nevarnosti strašen i nepredobljiv: po neslogi stane se narod ne samo nesrećen, nego i zaveržen, nesloga razdrobi i skazi vse sile, učini nemoguća vsa velika poduzetja i dela; — ona pripravi narod u nevarnost, da ga izvanjski neprijatelji preobladaju i potlače, ker med dvěma nesložnoma se tretji smeji; ona ogrēni vse življenje, ona ogorči vse ine radosti i prijetnosti, s jednoj besēdoj, nesložni narod rije u svojem vlastnom oserēju. Pri slogi jošter nijeden narod nije poginul, ona je, ne rēdko, učinila iz maloga i slaboga velik i slaven narod, ona je mnogi veliki kakor prah po vētru raznesla. Jer neprijatelj se samo toga podstupi i loti, o kterom vē, da je od iznutra raztergan, omedleven i gnjilov; onoga se pak boji, onoga u pokoju pusti, o kterom vē, da je složen, moćen i čverst. Narodna nesloga je narodno samoubojstvo; mali pa složni narod je že ne rēdko premagal velikoga pa nesložnoga. Narod lahko zadenu mnoge hude nesreć, kužne bolesti, morija, slabe lētime, drağota, glad, lakota, zguba u vojskovanju, tergovanju, da zguba svobode i dežele, pa njegova naj veći nesreća je iznutrajno razdrobljenje i razkolništvo, tēm narod sam sebi kopa bližnji grob, do kteroga se sam pokoplje, iz kteroga već ustati ne može. Ako ti je tvoj narod mil, ne budi sebićen (selbstsüchtig), sleći iz sebe samoljubje i škodljive strasti, i okraši se s narodnostju i slogoj; obētuj narodu, da mu ohraniš jedinstvo, rajše svoju vlastnu

pravicu i premoženje, da — ako bi bilo potreba, jošte svoj vlastni život. Narod sastoji iz pojedinih ljudi, mudrost pojedinih ljudi je mudrost naroda; čim već je premožnih, korenitih i složnih sinov: tēm premožneji je narod. Na proti tomu, ako se u narodu ukazuju povsuda nesloga i nesklad, prepiri i stranke: to je znamenje, da te narod dozreva k sužnosti i pogubi, da nije vředen stati med narodi; on sam sebi kova železje, verige, na vlastne noge i meć na vlastni vrat.“ Str. 120. „Sežimo vsaki v svoje persa i podajmo si ruke, da se smirimo i složimo.“

Što se u poprejšnih §§. kaže od ilirskoga narečja i njegovih podnarečjah, velja vse, s vsimi dokazi, tudi od českoslavenskoga i njegovih podnarečjah:

Českoslavenska podnarečja (česko i ugarskoslovensko) se lahko složita u jedno književno narečje.

Izobražovaje knj. českoslavensko narečje se moramo stalnih, obče veljanih pravil deržati.

Iz govora vsega českoslavenskoga naroda se moraju ustanoviti stalna pravila, kako se mora knj. českoslavensko narečje izobraževati.

Pervo i naj višje pravilo kod izobraževanja knj. českoslavenskoga narečja glasi takole:

Piši u svojem podnarečju (českom ali ugarskoslovenskom), pa tako, da bude, kolikor moguće, podobno vsim českoslavenskim podnarečjem i da se ne oddaljuje od drugih slavenskih narečjah.

Čeh i Moravan nek dakle pišeta po česko, Slovak po ugarskoslovensko pa tako, da je vsim českoslavenskim podnarečjem kolikor moguće, podobno. Českoslavenski pisatelj tako pišuć piše naj lepše, naj ugodneje in naj blagozvučneje.

Što nas zadržuje, da se u knj. jeziku tako težko složimo?

Některi pisatelji ali baš ne nastoje, ali krivo nastoje, književni jezik izobraževati i brusiti, zato se tako težko složimo u knj. jeziku.

Od neobhodno potrebne sloge u knj. jeziku nas odvraćuje već stvari: —

a. Některi pisatelji niti ne misle, kako je sloga u knj. jeziku potrebna i kako nesloga za naše slovtvo, za razsvětlenost i sreću vsega naroda škodljiva; ker to ne spoznaju i ne uvide, za slogu take malo mare i skerbe; Ignoti nulla cupido; što oko ne vidi, serce ne poželi. —

b. Drugi goruće žele, da bi se vsa narečja i podnarečja približevala, — samo njihovo narečje, kažu, da se nikako već poravnati i drugim približevati ne može, ker je naj lepše i naj slajše, popolnoma izverstno i že od starodavna utverđeno. Nek se vsi drugi Slaveni, kažu, u našem narečju složne. — Tako govorećih se znajde, zalibože! še u vsakom narečju i podnarečju. — Vsakomu se čini svoje narečje lepo i sladko. Vsaki berać svoju mavhu hvali, kaže ilirskoslovenska poslovica. Vsako narečje i podnarečje ima tudi svoje lēposti, pa vsako tudi svoje neveljane posebnosti (idiotisme) u rećih i slovnićkih izrazih, tudjinisme, budi germanisme, italianisme, budi latinisme, turcisme i. t. d. Nepametno bi bilo tērtjati, da bi vse slavenstvo vse te neveljanosti nekogoga narečja moralo sprijeti. Popolnoma izobraženo i izverstno nije še nijedno naših narečjah, niti il. slovensko, niti horvatsko, niti serbsko, niti ugarskoslovensko, niti poslednić isto česko. Čehove to o svojem knj. jeziku sami spoznaju, da se mora, kakor vsa druga sl. narečja i podnarečja, še nekolicu časom poravnati, izobraževati, i brusiti, čemu su inače razpisali, nek se knjiga na svēt izdā: „Brus jazika českeho?“ čemu ovakova knjiga, ako bi se u češćini nič već spremeniti i pobrusiti ne smēlo i ne moglo? — Nijedno narečje se še nije drugim tako približalo, da bi se ne moglo še bolje približati, nijedno še nije drugim tako podobno i vsim tako razumljivo, da bi ne moglo še podobneje i razumljiveje biti. — Vsaka strana, tudi naj imenitnejsa, mora nekolicu popustiti u svojih posebnostih; nič ne pomaga samo o slogi, svornosti i jednoti pisati, po njih tužiti, i žadati, da bi se drugi sjedinili, ako se sami s svojem narečjem približevati nećemo. Slogu moramo ne samo od drugih tērtjati, nego ju sami u serdecu nositi i u delih skazovati.

(Dalje sledi.)